

автотранспортних засобів в межах $V = 30-35$ м/с та показник щільності потоку однією смугою, який не перевищує $\rho = 0,0025-0,003$ 1/м (рис. 10).

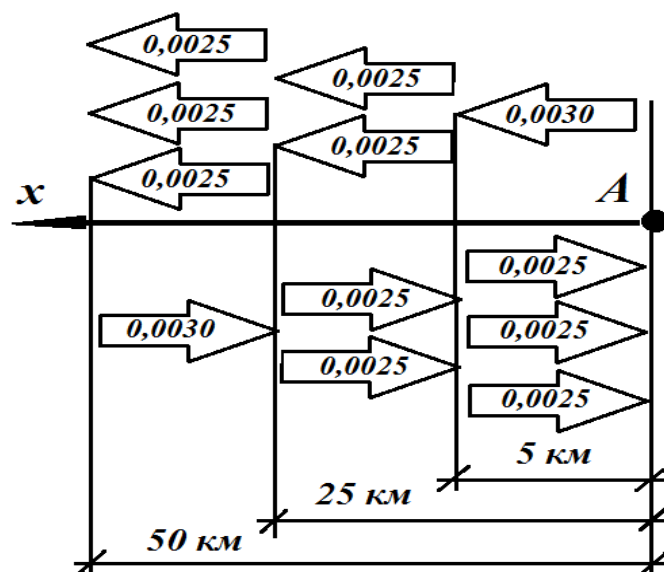

Рис. 10. Синхронізація автотранспортних потоків за показником щільності потоку в кожній смузі руху автомобільної дороги

Джерело: авторська розробка

Синхронізація колективного руху автотранспортних засобів у потоках дозволяє стабілізувати режими роботи двигунів, що зумовлює зменшення обсягів газо-пилових викидів, які продукуються автотранспортними потоками.

Підсумовуючи наведені дослідження, доцільно зазначити, що пропонується метод оптимізації автотранспортних мереж та конструкційних параметрів профілю поперечних перерізів резервно-технологічних смуг автомобільних доріг, який полягає у графо-аналітичному моделюванні структури і складу автотранспортних потоків, дозволяє підвищити «пропускну здатність» конкретних ділянок автотранспортних мереж, в тому числі і на ділянках з особливими умовами руху, забезпечити синхронізацію колективного руху автотранспортних засобів, що зумовлює стабілізацію режимів роботи їх двигунів і, як наслідок забезпечує зменшення обсягів газо-пилових викидів, які продукуються автотранспортними потоками.

5.15. Міжнародне співробітництво України в сфері органічного агровиробництва: можливості та потенціал

*Чайка Т.О., Яснолоб І.О., Міщенко О.В.
Полтавська державна аграрна академія*

Агропромисловий сектор України характеризується наявністю складних різноспрямованих процесів і явищ. Це негативно впливає на

розвиток ринку органічного продовольства в країні у напрямках, які оцінюються неоднозначно на державному, підприємницькому, науковому та споживчому рівнях.

Формування органічного сектора в світі все частіше пов'язується з рішенням таких глобальних проблем сучасності, як стійкий розвиток, зміна клімату, продовольчі кризи. Для України ці проблеми також значущі. Хоча в країні органічний сектор знаходиться на етапі розвитку, увага до міжнародної співпраці в даній сфері економічної діяльності з боку всіх суб'єктів аграрного ринку велика [375].

Існуючий рівень міжнародного співробітництва України в органічному агропродовольчому секторі не в належній мірі відповідає потребам споживачів і виробників. Видається очевидним, що розвиток і вдосконалення форм такої взаємодії буде сприяти вирішенню в рамках органічного агровиробництва важливих внутрішніх завдань:

- диверсифікувати номенклатуру національного аграрного експорту і збільшити експортні прибутки;

- підвищити загальний рівень ефективності агровиробництва за рахунок збільшення доданої вартості;

- збагатити внутрішній ринок якісною екологічно безпечною продукцією;

- стимулювати розвиток органічних ферм для підвищення рівня зайнятості та вирішення соціальних проблем у сільських районах;

- підвищити рівень доходу та добробуту невеликих виробників;

- зміцнити і раціоналізувати виробничі зв'язки між різними елементами національного аграрного сектора;

- поліпшити екологічні показники діяльності сільськогосподарських підприємств;

- підвищити науковий і технологічний рівень аграрного сектора.

Зовнішня торгівля сировинними та готовими органічними продуктами є основною формою міжнародної економічної взаємодії України в даній області, і в перспективі її роль буде зростати. За даними Міністерства аграрної політики та продовольства України приблизно 70% українських виробників органічної сільськогосподарської продукції орієнтовані на експорт [376]. Основними експортними ринками для України є Європейський Союз, США, Канада та Японія. Однак, точні дані щодо обсягу та асортименту цієї продукції відсутні через неврегульованість митного контролю.

Основними передумовами для розширення експорту органічної продукції сільськогосподарського виробництва з України можна вважати наступні (рис. 1):

- наявність земельного ресурсу, який при налагодженій системі

³⁷⁵ Сіренко Н.М. Перспективи розвитку органічного сільськогосподарського виробництва в Україні [Електронний ресурс] / Н.М.Сіренко, Т.О. Чайка // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – Миколаїв, 2011. – № 1. – С. 20–27. – Режим доступу: <http://217.77.213.157:8080/jspui/bitstream/123456789/419/1/Перспективи%20розвитку%20органічного.pdf>.

³⁷⁶ Панорама аграрного сектора України / Міністерство аграрної політики та продовольства України, ДУ «Інститут економіки та прогнозування НААН України», ГО «Центр аграрних реформ». — К., 2010. — 86 с.

сертифікації може бути використаний як органічний;

- можливості конвертації земель традиційного аграрного сектора в органічні в регіонах з недовикористаним трудовим потенціалом і сприятливими кліматичними умовами;

- перевищення попиту над пропозицією на окремі товари на ринках розвинених країн в середньостроковій і довгостроковій перспективі;

- зростаючий виробничий потенціал Латинської Америки, Океанії та Африки може задовольнити потреби розвинених країн далеко не у всіх продуктах, вироблених в зоні помірному клімату.

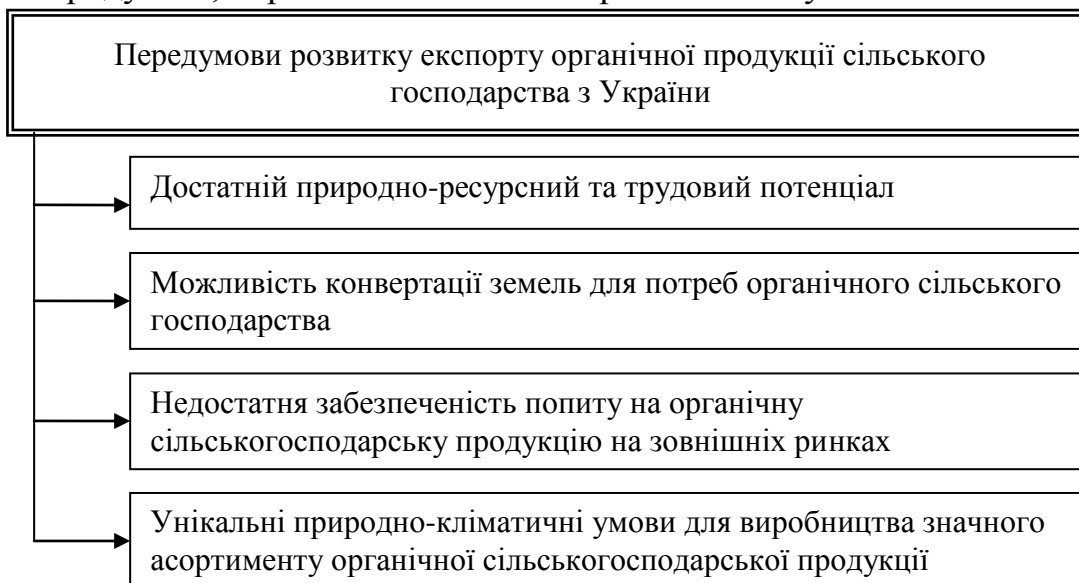

Рис. 1. Основні передумови розвитку експорту органічної сільськогосподарської продукції з України

Джерело: авторська розробка

Перспективними сьогодні залишається вирощування зернових, зернобобових і олійних культур на внутрішній ринок та експорт. Собівартість їх вирощування є меншою за традиційну продукцію рослинництва за рахунок економії на: ПММ, витрат на оплату праці (зменшена кількість агротехнологічних операцій), мінеральних добривах і засобах захисту рослин (біологічні аналоги є більш дешевими) [377].

Ґрунтово-кліматичні умови України є досить сприятливими для вирощування багатьох видів продукції рослинництва, насамперед, овочів. Саме тому згідно з рішенням Продовольчої і сільськогосподарської комісії ООН (ФАО) Україну віднесено до числа держав, які у недалекому майбутньому мають стати донорами продовольства у світі. Безперечно, цей висновок відноситься і до можливостей України у галузі овочівництва, оскільки сьогодні за валовим виробництвом овочів відкритого ґрунту Україна входить до числа світових лідерів. У той же час, через невирішеність ряду питань, темпи росту галузі овочівництва

³⁷⁷ Чайка Т.О. Розвиток виробництва органічної продукції в аграрному секторі економіки України : моногр. / Т.О. Чайка. — Донецьк : Вид-во «Ноулідж», 2013. — 320 с.

не відповідають потенційним можливостям України, потребам внутрішнього та зовнішнього овочевих ринків. Потенційно вітчизняні виробники мають можливість стати головними виробниками і постачальниками овочів до Європи, оскільки наші природно-кліматичні умови значно кращі для ведення овочівництва ніж умови Іспанії, яка постачає 30 % овочевої продукції Європи, та умови Польщі, що також знайшла свою нішу на європейському овочевому ринку [378].

При цьому можна припустити, що буде продовжувати розвиватися і імпорт органічних продуктів в Україну. Основою для цього є поєднання наступних груп факторів:

- намітилися зміни споживчих переваг серед міського населення з високим і середнім рівнем доходу в напрямку здорового харчування та здорового способу життя в цілому;

- зростаюча мобільність населення (ділова і туристична), яка навіть в умовах відсутності необхідної інформації про органічні продукти в країні сприяє розширенню уявлень щодо даної товарної групи;

- зацікавленість споживачів до основних субститутів продукції органічного сектора, що вирощені та вироблені безпосередньо в регіонах споживання, в підсобних і дрібнотоварних господарствах.

Реалізація цих передумов має велике значення в контексті підвищення ступеня товарної і географічної диверсифікації української зовнішньої торгівлі сільськогосподарською продукцією. Диверсифікація товарного асортименту продовольчого експорту України за рахунок органічного сектора можлива в таких товарних групах, як сировинна продукція рослинництва і тваринництва (переважно молочні продукти), дикорослі культури, харчові продукти різного ступеня переробки.

Найбільш ємними внутрішніми ринками в Азії є Японія та Китай з річним оборотом близько 1 млрд дол. США кожен, що надає можливості для України з розвитку своїх поставок в цьому напрямку. Зростання уваги споживачів до органічної сільськогосподарської продукції стимулює державу до регулювання сектора, що також розширює потенціал зовнішньоторговельного співробітництва. Однак, збільшення зовнішньої торгівлі при цьому неможливо без вирішення проблеми ідентифікації та взаємного визнання сертифікатів відповідності органічних продуктів.

В органічному секторі основою отримання додаткового прибутку є чітка ідентифікація продукції. На основі ідентифікації товару відбувається сегрегація товаропотоків, тобто відокремлення та поділ виробництва, зберігання, транспортування, збуту аналогічних продуктів, отриманих з різних секторів виробництва. У свою чергу в основі забезпечення ідентифікації знаходяться закони, підзаконні акти, технічні регламенти, правила сертифікації продукції та господарюючих суб'єктів. І якщо в Україні це найслабша ланка розвитку органічного сектора (на сьогодні є лише Закон України «Про

³⁷⁸ Шатковський А. П. Стан та перспективи розвитку овочівництва відкритого ґрунту [Електронний ресурс] / А. П. Шатковський. — Режим доступу : <http://agroua.net/plant/catalog/cg—8/c—28/info/cag—408/>

виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» від 03.09.2013 р. № 425-VII і відсутні затвердженні детальні правила виробництва та обігу органічної продукції), то в країнах – основних контрагентах ця проблема вже вирішена або вирішується.

У країнах ЄС існує загальне законодавство й одночасно діють національні правила, що регулюють специфічні питання в даній сфері. Оскільки Західна Європа має найбагатшу історію розвитку органічного сектора, то її досвід у даній сфері привертає країни, в яких відповідні процеси йдуть з відставанням, в тому числі Україну та країни Азії.

Вся органічна сільськогосподарська продукція як в Україні, так і за кордоном, підлягає обов'язковій сертифікації. Сертифікація якості продовольчої продукції в Україні знаходиться під контролем державних компаній, які акредитовані Національною агенцією з акредитації України [379]. Однак, сертифікацію органічної сільськогосподарської продукції здійснюють 17 приватних сертифікаційних органів відповідно до міжнародних стандартів, що звільняє їх від необхідності проходити акредитацію у Національній агенції з акредитації України. Ці сертифікаційні органи у більшості представлені іноземними компаніями: Німеччина: Lacom, ABCert, BCS Oeko-Garantie, Ceres; Швейцарія: Інститут Marketecology (IMO), SGS; Угорщина: Biokontroll, HUNGARIA OEKO GARANCIA KFT; Італія: ICEA, Suolo E Salute S.R.L.; Туреччина: ETKO; Нідерланди: Control Union; Франція: EcoCert; Австрія: Austria Bio Garantie; Польща: Ekogwarancja PTRE; Румунія: Biocert Malopolska [380].

З наведених сертифікаційних органів ТОВ «Органік Стандарт» є єдиним українським сертифікаційним органом, який було засновано у 2007 р. п'ятьма українськими організаціями, що представляють органічний сектор України. Він є частиною українсько-швейцарського проекту зі співробітництва та міжнародної технічної підтримки відповідно до договору між урядами України і Швейцарії щодо технічної та фінансової співпраці з Швейцарською Конфедерацією від 13.10.1997 р. [381].

Можна зробити висновок, що потенціал співробітництва України з країнами світу в сфері органічного агровиробництва достатньо високий, однак ступінь його реалізації в даний час не відповідає інтересам українських виробників і споживачів продовольства. Основними напрямками такої співпраці в найближчі роки можуть стати: розвиток зовнішньої торгівлі, уніфікація стандартів, обмін досвідом конверсії земель в економічно активних регіонах України за прикладом європейських і азіатських країн та залучення в господарський оборот «стихийно органічних» земель за світовими стандартами органічного сектора, сегрегація продукції сектора в Україні за існуючими в світі бізнес-схемами, створення товаропровідної та торгової мережі за

³⁷⁹ Національна агенція з акредитації України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.naaau.org.ua/>

³⁸⁰ Ukraine: Country Report // Prokopchuk, Natalie and Eisenring, Tobias (2011) Ukraine: Country Report. In: Willer, Helga and Kilcher, Lukas (Eds.) The World of Organic Agriculture - Statistics and Emerging Trends 2011. FiBL, IFOAM, Ch-Frick and D-Bonn, pp. 173-176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://orgprints.org/18745/>

³⁸¹ Органік Стандарт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.organicstandard.com.ua/>

участю зарубіжних партнерів для вітчизняного й імпортного продовольства.

Певний інтерес для України представляє також зарубіжний досвід формування вертикально- і горизонтально інтегрованих господарюючих структур, зайнятих в органічному агросекторі.

Стримуючими силами розвитку співробітництва України з іншими країнами в сфері органічного агровиробництва є виключно внутрішні чинники: незрозумілість відповідного законодавства і, як наслідок, неможливість для господарюючих суб'єктів ідентифікувати продукт як органічний, а для регулюючих органів – розробити механізми підтримки найбільш перспективних для країни напрямів. Однак активність виробників, об'єднання їх в асоціації, все більш продуктивна взаємодія з органами влади, поступово дає свої результати – в країні складається уявлення про органічний сектор, його специфіку та переваги, з'являється наукове забезпечення процесів прийняття рішень на всіх рівнях.

Адаптація світового досвіду організації системи органічного виробництва та ведення бізнесу до українських умов, безсумнівно, дозволить збільшити частку доданої вартості в продукції сільського господарства, підвищити зайнятість в аграрному секторі, збільшити валютні надходження за рахунок диверсифікації експорту продовольства при сприятливому впливі на середовище проживання.